

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

Hallintovaliokunta
HE 146/2021 vp / Lausuntopyyntö

Valtion talousarvioesitys

LAUSUNTO VALTION TALOUSARVIOESITYKSESTÄ

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry (myöh. JUKO) kiittää mahdollisuudesta lausua valtion vuoden 2022 talousarvioesityksestä. JUKO lausuu talousarviosta seuraavaa:

Valtion talousarvioesitys on laadittu tilanteessa, jossa koronapandemian aiheuttamat taloudelliset lisäpanostukset ovat vähenemässä ja olemme yhteiskuntana palaamassa kohti normaalia. Talousarvio on laadittu vielä jonkin verran elvyttäväksi hallituksen kehysmenettelyn ollessa ensi vuonna merkittävästi hallituskauden alussa sovittua tasoa korkeammalla.

JUKO pitää hyvänä sitä, että julkisen sektorin toimintojen ja henkilöstön osalta talousarvio näyttää pääosin riittävältä. Julkinen sektori on toiminut osaavasti ja saumattomasti koko koronapandemian ajan ja on viimeistään nyt osoittanut sen, kuinka riippuvainen yhteiskuntamme on osaavasta ja motivoituneesta työvoimasta, jonka avulla yhteiskunnan toiminnot on mahdollista järjestää kaikissa olosuhteissa.

Yksityiskohtaiset huomiot

Kunnat ja hyvinvointialueet

Kuntien valtionosuudet ovat n. 300 miljoonaa euroa vuoden 2021 varsinaista talousarviota korkeammalla tasolla, mitä voidaan pitää hyvänä kehityksenä. JUKO muistuttaa, että kuntasektorin henkilöstö on ollut erittäin kovan kuormituksen alla koko koronapandemian ajan. Henkilöstön hyvinvointiin, henkilöstömitoituksen toteutumiseen, henkilöstöresursseihin ja työvoiman saantiin on kiinnitettävä vakavaa huomiota tulevana vuonna.

Hyvinvointialueiden rakentaminen on jo alkanut ja tapahtuu varsinaisesti vuoden 2022 aikana. Kunnista siirtyä hyvinvointialueille noin puolet henkilöstöstä ja kuntien nykyisistä taloudellisista resursseista. On tärkeää, että muutostilannetta rahoitetaan riittävästi ja johdetaan henkilöstön vaikutusmahdollisuudet turvaten niin, että sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen siirto hyvinvointialueille voi tapahtua saumattomasti. Yhtä tärkeää on, että vastaava toteutuu myös kuntapalvelujen ja kuntiin jäävän henkilöstön osalta. Hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeen on ratkaistava myös kuntarahoituksen tulevaisuus.

Yliopistot

Yliopistojen perusrahoituksen pitkäjänteisyys ja riittävyys on turvattava eduskunnan päätöksillä. Suomen Akatemian rahoitusta ei saa leikata, jos Suomessa halutaan pitää kiinni korkeatasoisesta ja aiheiltaan laajasta tutkimuksesta. Lisäksi on tärkeää turvata Suomen Akatemian riittävät henkilöstöresurssit laadukkaiden tutkimusrahoituspäätösten varmistamiseksi.

JUKO muistuttaa, että tavoite nostaa tutkimus- ja kehittämismenoja 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen karkaa kauas, mikäli hallitus ei panosta tieteeseen ja siihen perustuvaan ylimpään opeutukseen vuosittaisissa talousarvioissa. Vahva TKI-toiminta on kestävä taloudellisen kehityksen, inno-

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

vaatioiden ja uusiutumisen pohja. Se on oleellinen edellytys meneillään olevan pandemian aiheuttamasta kriisistä selviytymisen sekä tuleviin ughiin varautumisen ja yhteiskunnan kriisinkestävyyden kannalta.

Jatkuva epävarmuus riittävästä resursseista koulutukseen ja tutkimukseen heikentävät merkittävästi henkilöstön mahdollisuuksia toteuttaa laadukasta ja monipuolista koulutusta ja tutkimusta. Resurssien riittämättömyys vaarantaa myös sen, että Suomessa voidaan vahvistaa tutkimuksen vaikuttavuutta, yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja kansainvälisyyttä. Lisäksi haasteena on opettajan- ja tutkijanurien houkuttelevuuden rapautuminen ja osaajien lisääntyvä siirtyminen joko ulkomaille tai täysin toisiin tehtäviin. Suomen osaamistasolle ja kilpailukyvyyn nostolle tämä olisi katastrofaalista. Korkealaatuinen tutkimus ja korkealaatuinen koulutus syntyvät toisiaan tukien.

Valtionhallinto

Talousarviossa ei ole huomioitu valtion henkilöstön osalta riittävästi poikkeusajan päättymistä ja uuteen normaaliin palaamista. Poikkeusajan työtehtävät ovat kuormittaneet henkilöstöä eri tavoin. Vaikka työhyvinvointi on vuosien saatossa kohentunut, tulee 1,5 vuoden poikkeustila huomioida tulevina vuosina erityisellä tavalla. Tilanteen purkamiseen liittyviä työhyvinvointia lisääviä toimia on toteutettava laajasti eri ministeriöissä ja virastoissa. Tähän tulee olla osoitettuna riittävä rahoitus ja johtamisen tuki.

Valtionhallinnossa on käynnissä laaja yhteisten palvelujen, alueellisen läsnäolon, toimitilojen karsimisen ja monipaikkaisen työn lisäämisen kokonaisuus. JUKO muistuttaa, että uudistukset on tehtävä kestäväällä tavalla ja niitä on rahoitettava niin, että hankkeet voivat onnistua ja niille asetetut tavoitteet saavuttaa.

Monipaikkaisuus ja toimitiloista luopuminen ei saa tarkoittaa henkilöstön osalta sitä, että työnteko vaikeutuu tai että kustannuksia siirretään työntekijöiden kontolle. Työnantajan on varmistettava, että kaikilla on kunnolliset työvälineet ja paikka, jossa työtä pystyy tekemään. Valtio kilpailee muiden työmarkkinasektorien joukossa osaavasta työvoimasta. Kohentamalla työolosuhteita ja lisäämällä aitoa joustavuutta työpaikoille, maksamalla oikeudenmukaista palkkaa ja huolehtimalla riittävästä henkilöresursseista valtio menestyy tässä kilpailussa.

Virastojen tulisi saada pitää itsellään toimitiloista ja tuottavuudesta koituneet kustannussäästöt. Se lisäisi virastojen mahdollisuutta ja kannustavuutta paikalliseen sopimiseen ja toiminnan tehokkaaseen toteuttamiseen niin, että myös henkilöstöä voi palkita hyvistä työsuorituksista. Valtiovarainministeriöön perustetun kustannusvaikuttavuuden osaamiskeskuksen ei tule puuttua hallinnonalojen sisäisiin toimintojen järjestelyihin.

Valtio on varautunut erilaisiin muutostilanteisiin talousarviossa siten, että virkamiehelle tai työntekijälle voidaan maksaa erorahaa tai toisen työnantajan palvelukseen siirryttäessä palkkaa vastaava korvaus. Valtion tulee varautua muutostilanteisiin myös varaamalla riittävä rahoitus palkkausjärjestelmien rakentamiseen niin, ettei palkkausjärjestelmän kustannukset jää useaksi vuodeksi viraston ja työntekijöiden palkankorotusvarasta maksettavaksi. Uuden viraston perustamiseen kuuluu henkilöstön osalta palkkojen ja työehtojen yhtenäistäminen normaalien työmarkkinaperiaatteiden mukaisesti.

On tärkeää, että hallitus pitää kiinni luvatussa poliisien määrärahan korjaamisesta lisätalousarviolla vuoden loppuun mennessä. Poliisien määrä ja poliisien jaksaminen ovat suorassa yhteydessä poliisien toimintakykyyn. Koronapandemian jälkeisistä rajoituksista luopuminen on lisännyt poliisin erilaisia tehtäviä samaan aikaan, kun rikollisuuden toimintakenttä kansainvälistyy ja monimuotoistuu. Suomessa on päästävä tilanteeseen, jossa poliisien määrärahat vakiinnutetaan riittäväälle vuosittaiselle tasolle.

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

Puolustusvoimien työaika-suojeluun liittyvät epäkohdat vaativat myös lisärahoitusta, jotta ne voidaan korjata. Varsinkin meripalveluun ja kenttäharjoituspäiviin liittyvä riittävä toimintakyvyn palauttava lepoaika on taattava työaikajärjestelyillä nyt meneillään olevien kokeilujen mukaisesti laajasti ja pysyvästi. Harjoituspäiviin liittyvä työaikalaskennan epäkohta on korjattava samalla. Kunnollinen työaika-suojelu on työnantajan vastuulla.

Helsingissä 13.10.2021

JUKO ry:n puolesta

Minna Salminen
neuvottelupäällikkö